

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

БУРОМЕНСЬКИЙ М.В., АЛБУ А.А.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ

методичні вказівки для самостійної роботи студентів
магістратури денної форми навчання спеціальності 081
«Право»

Івано-Франківськ, 2023

Затверджено на засіданні кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №1 від 28 серпня 2023 року)

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника протоколом № 1 від 28 серпня 2023 року

Буроменський М.В., Албу А.А. Правові основи дипломатичної служби: методичні вказівки для самостійної роботи студентів магістратури денної форми навчання спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, 2023, 21 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника і призначений для підготовки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правові основи дипломатичної служби».

В даних методичних вказівках прописані рекомендації для підготовки кожної з тем навчальної дисципліни, література та нормативно-правові акти, завдання, перелік контрольних запитань та інші наукові джерела, що сприятиме поглибленому вивченню та засвоєнню відповідних тем.

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» призначені для студентів магістрів, аспірантів та викладачів.

Зміст

Вступ	4
Тема 1: Дипломатія та міжнародне право. Історичні типи дипломатії. Розвиток теорії та практики дипломатії.	6
Тема 2: Дипломатичне представництво та його міжнародно-правовий статус	8
Тема 3: Структура і персонал дипломатичного представництва. Дипломатичні привілеї та імунітети	10
Тема 4: Встановлення консульських відносин Консульські установи.	12
Тема 5: Міжнародні організації та їх значення у дипломатичних відносинах	13
Тема 6: Спеціальні місії як форма дипломатії, дипломатичні переговори	15
Тема 7: Методи та засоби дипломатичної комунікації	17
Тема 8: Україна як учасник міжнародних зносин	19

Вступ

Метою дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» є ознайомлення студентів з теоретичними та практичними основами дипломатії та дипломатичної служби, з сукупністю опублікованої літератури та письмових джерел із історії дипломатії та дипломатичної служби, з практикою їх пошуку і використання, що має сприяти більш повному розумінню історії міжнародних відносин. Таким чином, метою навчальної дисципліни є аналіз та вивчення принципів та норм, які регулюють відносини між державами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародного права в сфері реалізації співпраці в різноманітних сферах через своїх представників.

Особлива увага приділяється питанням дипломатичної практики, техніці ведення дипломатичних переговорів; встановленню консульських відносин.

Завдання навчальної дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» полягає в системному і комплексному підході до вивчення суті і змісту міжнародно-правових явищ що стосуються дотримання норм, які регулюють правила здійснення дипломатичними представництвами та консульськими установами своїх ключових функцій а повноважень.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» є:

- роз'яснення завдань діяльності дипломатичної служби;
- роз'яснення завдань діяльності консульської служби;
- розкриття ролі дипломатичної та консульської служби в сучасних міжнародних відносинах.
- формування у студентів практичних навичок і вмінь розв'язання політико-управлінських, організаційно-правових, інформаційно-аналітичних, кадрових та інших завдань у межах професійного забезпечення діяльності органів державної влади у реалізації зовнішньополітичних інтересів держави;
- вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду організації і функціонування дипломатичної служби, адаптації кращого світового досвіду до умов сучасної України;
- формування професійних якостей дипломатичного службовця з урахуванням світового розвитку і функціонування дипломатичної служби у своїй країні та за кордоном.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- специфіку та понятійно-категоріальний апарат дипломатичної та консульської служби;
- історію зародження та становлення дипломатичної та консульської служби у світі та в Україні;
- національне законодавство та міжнародне право щодо забезпечення й регулювання дипломатичної та консульської служби;
- систему і механізм діяльності Міністерства закордонних справ, його вітчизняних та закордонних підрозділів;
- головні принципи, форми та методи створення і роботи посольств і консульств та визначення критеріїв ефективності їх діяльності;
- основні завдання і функції дипломатичних і консульських установ;
- дипломатичні і консульські імунітети та привілеї;
- форми і принципи діяльності багатосторонньої дипломатії.

Вміти:

- користуватися набутими теоретичними знаннями;
- орієнтуватися в основних положеннях базових міжнародно-правових джерел, що регулюють зовнішні зносини та дипломатичну діяльність;
- підбирати критерії для визначення ефективності роботи посольств і консульств;
- застосовувати техніку ведення дипломатичних переговорів;
- користуватися засобами дипломатичної комунікації;
- готувати документи дипломатичного листування.

Тема №1

Дипломатія та міжнародне право. Історичні типи дипломатії. Розвиток теорії та практики дипломатії

На сьогодні зовнішні зносини як сфера офіційних відносин і складова частина системи міжнародних відносин займає одне з ключових місць співпраці між державами. Питання активізації діяльності держав у сфері зовнішніх зносин є логічною в умовах інтернаціоналізації та глобалізації міжнародних зв'язків.

В ході підготовки до даної теми студенти повинні розуміти суть поняття «дипломатія», знати історію її становлення та розвитку, основні типи, а також опрацювати базові нормативно-правові документи, які регулюють питання зовнішніх зносин між державами на міжнародному рівні.

Ключові терміни та поняття: *міжнародне право, дипломатичне право, консульське право, спеціальні місії, торгові представництва, органи зовнішньої зносин держави, дипломатичні привілеї, дипломатичні імунітети, консульстві привілеї, консульські імунітети, привілеї міжнародних організацій, склад дипломатичного представництва, склад консульського представництва.*

Питання для самопідготовки

1. Активізація діяльності держав у сфері зовнішніх зносин в умовах інтернаціоналізації та глобалізації міжнародних зв'язків.
2. Виникнення та формування основних історичних типів дипломатії.
3. Становлення і розвиток дипломатії України в контексті багатовікового українського державотворення.
4. Базові міжнародно-правові джерела, що регулюють зовнішні зносини та дипломатичну діяльність.
5. Принципи, форми організації та методи роботи дипломатичної служби України.

Контрольні питання

1. Перелічіть історичні типи дипломатії?
2. Які типи дипломатії існують на сьогодні?
3. Коли зародилась українська дипломатія?
4. Назвіть внутрішні органи зовнішніх зносин держави.
5. Перелічіть базові міжнародно-правові джерела регулювання зовнішніх зносин.

6. Що таке «дипломатія»?
7. Як ви розумієте поняття «дипломатична служба»?

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. 2 вид. Київ: Кондор, 2011. 290 с.
5. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.
7. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
8. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
9. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. Київ, 2003. 784 с.
10. Л.Г. Фалалєєва Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалєєва. Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. с. 192-202.
11. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. Право України. 2006. № 12.
12. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>
13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047
15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р.

Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

16. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092

17. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Тема №2

Дипломатичне представництво та його міжнародно-правовий статус

Серед закордонних органів зовнішніх зносин держави дипломатичне представництво займає ключове місце, адже саме через направлення дипломатичних представництв відбувається визнання держави де-юре.

При підготовці до даної теми студенти повинні опрацювати і зрозуміти процедуру призначення голови дипломатичного представництва, знати відмінність між вірчими та відкличними грамотами, розуміти особливості початку дії дипломатичних імунітетів та привілеїв.

Ключові слова: дипломатичне право, дипломатія, дипломатичне представництво, дипломатичні відносини, посольство, дипломатична місія, нунціат, структура посольства, повноваження, правовий статус.

Питання для самопідготовки

2. Поняття «агреман»: процедура його отримання. Відмова в агремані та її юридичні наслідки.
3. Класи глав дипломатичних представництв, їх акредитація в державах перебування. Процедура акредитації послів, посланників і повірених у справах.
4. Вірчі грамоти: протокольна технологія їх вручення главі держави перебування та правове значення цього акту.
5. Особливості порядку призначення військових, військово-морських і військово-повітряних аташе.
6. Порядок відзиву глав дипломатичних представництв.

Контрольні питання

1. В яких випадках напроваджуються дипломатичні представництва?
2. Чим відрізняється агреман від екзекватури?

3. Коли припиняються повноваження голови дипломатичного представництва?
4. В якому порядку вручаються вірчі грамоти?
5. Які ви знаєте дипломатичні привілеї?
6. Чим дипломатичні привілеї відрізняються від дипломатичних імунітетів?
7. Що таке акредитуєчи держава?
8. Який міжнародно-правовий акт регулює питання призначення військових аташе?
9. В якому випадку оформляється відклична грамота?

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. 2 вид. Київ: Кондор, 2011. 290 с.
5. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.
7. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
8. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
9. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. Київ, 2003. 784 с.
10. Л.Г. Фалалєєва Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалєєва. Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. с. 192-202.
11. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. Право України. 2006. № 12.
12. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923

роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>

13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048

14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047

15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

16. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092

Тема №3

Структура і персонал дипломатичного представництва. Дипломатичні привілеї та імунітети

Дипломатичне представництво відповідно до міжнародно-правових документів має чітку організацію та структуру. До складу представництва входить голова, дипломатичний персонал, адміністративно-технічний та обслуговуючий. Беручи дане до уваги, перед студентом стоїть завдання опрацювати процедуру призначення на посаду дипломатичного представника, проаналізувати його повноваження.

Надзвичайно важливим аспектом при підготовці до даної теми є розуміння комплексної термінології та коректне оперування нею. Студенти повинні розуміти призначення вірчих та відкличних грамот, особливості видачі агремана, тощо.

Ключові слова та поняття: дипломатичне право, Віденська конвенція, дипломатичне представництво, посол, посланник, нунцій, інтернунцій, повірений у справах, дипломатичний персонал, дипломатична пошта, дипломатичний імунітет, дипломатичні привілеї, дипломатичний корпус, агреман, вірча грамота, відклична грамота, дипломатичний ранг, дипломатичний клас.

План

2. Призначення глави дипломатичного представництва.
3. Класи глав дипломатичних представництв, їх акредитація в державах перебування. Процедура акредитації послів, посланників і

повірених у справах.

4. Глава дипломатичного представництва (посол, посланник, повірений у справах) — статус, функціональні обов'язки.

5. Порядок призначення та вступу на посаду інших співробітників дипломатичного представництва.

6. Дипломатичний корпус, його склад. Дуаен.

7. Дипломатичні класи та ранги. Дипломатичні ранги, які вживаються в діяльності української дипломатичної служби.

8. Поняття та види дипломатичних імунітетів та привілеїв.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке агреман?
2. Що таке вірча грамота?
3. Як етапи призначення голови дипломатичного представництва?
4. Який склад дипломатичного представництва?
5. Хто такий дуаен?
6. Які є класи глав дипломатичних представництв відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини?
7. Які обов'язки виконує внутрішня охорона представництв?
8. Що таке дипломатичний ранг?
9. Що таке дипломатичний клас?
10. Які є дипломатичні імунітети? Яким чином співвідносяться дипломатичні імунітети із дипломатичними привілеями?

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. 2 вид. Київ: Кондор, 2011. 290 с.
5. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.

7. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
8. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
9. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. Київ, 2003. 784 с.
10. Л.Г. Фалалєєва Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалєєва. Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. с. 192-202.
11. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. Право України. 2006. № 12.
12. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>
13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047
15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254
16. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092

Тема № 4

Встановлення консульських відносин . Консульські установи

Не менш важливим за своєю суттю після дипломатичного представництва є консульська установа, яка виконує функцію захисту інтересів громадян в державі перебування та виступає реєстратором актів цивільного стану. Саме тому готуючись до даної теми студенти повинні навчитись розмежовувати повноваження дипломатичного представництва та консульської установи, розуміти які привілеї та імунітети надають консульському персоналу.

З цією метою на студента покладається обов'язок опрацювати положення Віденської конвенції про консульські зносини, знати особливості призначення глави консульської установи та його відкликання.

Ключові поняття та терміни: консульське право, консульські відносини, консульська установа, консул, генеральне консульство, віце-консульство, консульське агентство, консульські імунітети, консульські привілеї, консульський патент, екзекватура.

Питання для самопідготовки

1. Штатні та позаштатні (почесні) консули. Консульський корпус і проблема старшинства.
2. Внутрішня організація та методи роботи консульського представництва.
3. Основні види привілеїв та імунітетів у сучасній консульській практиці.
4. Випадки завершення діяльності консульської місії.
5. Випадки виконання консульськими установами дипломатичних функцій.
6. Обов'язки консульств, консульських посадових осіб і співробітників консульств по відношенню до держави перебування.

Контрольні питання

1. Що таке консульський округ?
2. Які функції виконує консульська установа?
3. Що таке консульський патент?
4. Що таке консульський корпус?
5. Яким чином організовано роботу консульського представництва?
6. Назвіть види консульських представництв.
7. Яким документом врегульовано діяльність консульських представництв на міжнародному рівні?
8. Коли виник інститут консульських імунітетів та привілеїв?

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. 2 вид. Київ: Кондор, 2011. 290 с.
5. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.
7. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
8. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
9. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. Київ, 2003. 784 с.
10. Л.Г. Фалалєєва Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалєєва. Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. с. 192-202.
11. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. Право України. 2006. № 12.
12. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>
13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047
15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254
16. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092

Тема №5

Міжнародні організації та їх значення у дипломатичних відносинах

В ході підготовки до даної теми на студентів покладено обов'язок

ознайомитись із особливостями роботи міжнародних організацій в дипломатичних відносинах. Для цього необхідно прослідкувати яким чином здійснюється скликання міжнародних конференцій, питання, які виносяться на порядок денний даних конференцій, особливості направлення міжнародних делегацій.

В аспекті даної теми студенти повинні опрацювати особливості направлення представництва держави при міжнародних організаціях, розуміти їх повноваження, відрізнити привілеї та імунітети, які надаються таким представникам.

***Ключові слова:** дипломатичне право, представництва, міжнародні організації, міжнародні міжурядові організації, ООН, привілеї та імунітети, представництво при міжнародних організаціях, .*

Питання для самопідготовки

1. Завдання делегацій і засоби їх виконання (приміщення делегацій, свобода зносин, свобода пересування членів делегацій).
2. Питання про делегації спостерігачів в органах міжнародних організацій.
3. Визначення кола держав — учасниць міжнародних нарад і конференцій, правові аспекти їх участі. Перелік питань для обговорення.
4. Організаційні форми роботи міжнародних конференцій і нарад. Пленарні засідання та робота комітетів. Відкриті та закриті засідання. Порядок проведення дебатів.

Контрольні питання

1. Що таке делегація?
2. Яким міжнародно-правовим актом врегульовано питання скликання міжнародних конференцій?
3. Яка процедура обрання голови конференції?
4. Яким чином затверджуються питання для обговорення на міжнародній конференції?
5. Які відмінності міжнародних урядових і неурядових організацій?
6. В чому відмінність відкритих та закритих засідань роботи міжнародної конференції?
7. Перелічіть привілеї та імунітети представників міжнародних організацій.

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. 2 вид. Київ: Кондор, 2011. 290 с.
5. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.
7. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
8. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
9. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. Київ, 2003. 784 с.
10. Л.Г. Фалалєєва Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалєєва. Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. с. 192-202.
11. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. Право України. 2006. № 12.
12. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>
13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047
15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Тема №6

Спеціальні місії як форма дипломатії, дипломатичні переговори

В ході підготовки до даної теми студенти повинен проаналізувати а зробити для себе висновок про роль спеціальних місій на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин. З цією метою на студента покладене обов'язок опрацювати положення Віденської конвенції про спеціальні місії 1969 року.

Готуючись до даної теми необхідно розуміти основні причини та підстави направлення спеціальної місії, особливості її роботи в державі-перебування, підстави відкликання спеціальної місії або момент завершення її роботи.

Ключові терміни та поняття: дипломатичне право, дипломатія, представництво, спеціальні місії, церемоніал, переговорний процес, консульське право, привілеї, імунітети, повноваження, функції місії.

Питання для самопідготовки

1. Особливості та переваги форми дипломатії, що не потребує наявності дипломатичних чи консульських відносин.
2. Основні види дипломатії спеціальних місій: спеціальні місії з функціями політичного, церемоніального, економічного, технічного характеру.
3. Особливості направлення секретних місій.
4. Характерні риси дипломатії спеціальних місій
5. Окремі види та об'єми привілеїв та імунітетів спеціальних місій як органів зовнішніх зносин держав та особисто членів персоналу спеціальних місій.

Контрольні питання:

1. Що таке спеціальна місія?
2. Які відмінності спеціальної місії від дипломатичного представництва?
3. Коли історично зародилась традиція направлення спеціальних місій?
4. Перелічіть види спеціальних місій.
5. В чому особливість діяльності спеціальної місії з функціями технічного характеру?
6. В чому особливість діяльності спеціальної місії з функціями

- церемоніального характеру?
7. Які підстави для відкликання спеціальної місії?
  8. Який міжнародно-правовий акт регулює питання направлення спеціальних місій?

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. 2 вид. Київ: Кондор, 2011. 290 с.
5. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.
7. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
8. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
9. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алдачнов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. Київ, 2003. 784 с.
10. Л.Г. Фалалєєва Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалєєва. Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. с. 192-202.
11. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. Право України. 2006. № 12.
12. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>
13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047

15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254
16. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092

Тема №7

Методи та засоби дипломатичної комунікації

При реалізації різних зовнішньополітичних заходів дипломатична служба кожної держави чи представника. Саме в цьому полягає політичний зміст і значення дипломатичного протоколу.

При підготовці до даної теми перед студентом поставлено завдання вміти розмежовувати дипломатичний та державний протокол, розуміти складові дипломатичного протоколу.

***Ключові терміни та поняття:** дипломатична служба, дипломатія, дипломатичний протокол, державний протокол, церемоніал, етикет, комунікація, вербальна нота, особиста нота, офіційний лист, спільна нота, меморандум, пам'ятна записка, кореспонденція, дипломатичне листування.*

Питання для самопідготовки

1. Нюанси усного дипломатичного спілкування.
2. Поняття і зміст письмових актів дипломатії. Порядок їх складання, оформлення та відправки.
3. Дипломатична кореспонденція як базова форма дипломатії, її сутність та значення. Основні види документів дипломатичної кореспонденції.
4. Церемоніал як складова дипломатичного протоколу: особливості.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Які види дипломатичної кореспонденції?
2. Яка структура вербальної ноти?
3. В яких випадках направляється вербальна нота?
4. Які вимоги ставляться до оформлення письмових актів дипломатії?
5. Що таке церемоніал?
6. В чому суть дипломатичної кореспонденції?
7. Які вимоги ставляться до усного дипломатичного спілкування?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Сучасна дипломатична служба: навч. Посібник. Київ : Либідь, 2001. 255 с.
2. Гуменюк Б. Основи дипломатичної та консульської служби: Навч. посіб. для студ. вуз. Київ : Либідь, 1998. 247 с.
3. Калашник Г. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 143с.
4. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник для студ. вузів. Львів : Біблос, 2002. 344 с.
5. Ріяка В. Дипломатичний протокол: Навч. посібник. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2006. 134с.
6. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. Київ : Бліц-Інформ, 1996. 184с.
7. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посібник. Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин. Київ: Знання, 2006. 380с.
8. Афанасьев І. А. Діловий етикет. Київ: Альтерпрес, 2001. 352 с.
9. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ : Рідна мова, 1998. 186 с.
10. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. Київ: Вікар, 2002. 223 с.

Тема №8

Україна як учасник міжнародних зносин

Місце України в системі міжнародних відносин визначається її геополітичним положенням, економічним потенціалом і зовнішньою політикою. Після проголошення незалежності України існувала велика кількість проблем, що заважало в формуванні позитивного іміджу держави.

Головними цілями зовнішньої політики України є: забезпечення найбільш сприятливих умов для подальшої трансформації суспільства, його соціально-політичного, економічного і духовного розвитку, досягнення загальної безпеки, розвитку дружніх відносин і всебічної співпраці з іншими країнами світу.

Ключові терміни та поняття: дипломатія, дипломатичне право, представництво, міжнародні організації, зовнішні відносини, представницькі органи, зовнішня політика, акредитація, дипломатичні представництва, консульські установи, пріоритети зовнішньої політики.

Питання для самопідготовки

1. Видатні українські дипломати.
2. Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України
3. Україна і міжнародні організації світового і регіонального рівнів
4. Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке зовнішня політика держави?
2. На яких принципах побудована зовнішня політика України?
3. В яких міжнародних та регіональних організаціях бере участь Україна?
4. В чому проявляється курс на інтеграцію в євроатлантичні структури?
5. Коли історично розпочався розвиток української дипломатії?

Рекомендована література:

1. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 116 с.
2. Міжнародне право. Підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
4. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. Київ: Знання, 2010. 464 с.
5. Сардачук П. Д. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008. 176 с.
6. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. Навч. посібник. Київ: Либідь, 2007. 224 с.
7. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби. Київ: Либідь, 1998. 244 с.
8. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
9. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047